

## ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФІЇ ОЛІМПІЗМУ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Олімпійський рух через виховні програми та спортивні практики забезпечує передачу культурних традицій і водночас стимулює інноваційні форми освіти. У Законах України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», у Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, а також у Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» зазначається необхідність інноваційних підходів до формування світогляду різних категорій населення, що відповідають змінам у соціальній, політичній та економічній сферах. Актуальність дослідження визначається необхідністю переосмислення історико-гуманістичного потенціалу накопичених історичних фізкультурних знань з метою реалізації стратегічних реформ у сферах освіти, фізичної культури та спорту.

**Метою статті** є дослідження педагогічного потенціалу філософії олімпізму в історичній ретроспективі, а також виявлення її виховних засад від античних часів до сучасності.

Філософія олімпізму бере початок у світоглядних засадах Стародавньої Греції, де гармонійне поєднання фізичного, інтелектуального та духовного розвитку людини втілювалося в ідеалі калокагатії – єдності тілесної краси та доброчесності. Сучасне розуміння олімпізму сформульоване в Олімпійській хартії: він потрактовується як філософія життя, що поєднує спорт, культуру й освіту та ставить спорт на службу людству [12]. Це підкреслює його глибоке педагогічне значення.

Автором сучасної концепції олімпізму є французький педагог, громадський діяч П'єр де Кубертен, котрий надав цьому явищу сучасного й міжнародного виміру, перетворивши Олімпійські ігри на глобальний соціокультурний феномен. Педагог вірив, що спорт може допомогти об'єднати громади, зупинити військові дії та сприяти здоровій конкуренції без обману й дискримінації. У своїй концепції він підкреслював гуманістичний потенціал спорту, що полягає у вихованні дружби, єдності та дотриманні принципів чесної гри (fair play) [3].

Особливе місце в історії становлення сучасних ідей олімпізму також належить українцеві Олексію Дмитровичу Бутовському, видатному військовому педагогу та діячеві фізичної культури. Він був одним із перших членів Міжнародного олімпійського комітету (далі – МОК), заснованого у 1894 році, та активно підтримував ідеї П'єра де Кубертена щодо виховання молоді засобами спорту. О. Бутовський здійснив значний внесок у розробку теоретичних засад вітчизняної системи фізичного виховання,

наголошуючи на гармонійному розвитку тіла й духу, що відповідало античній традиції калокагатії. Його діяльність сприяла міжнародному визнанню важливості фізичної культури та включенню українського науково-педагогічного досвіду у формування олімпійських ідеалів [1].

Завдяки наполегливій діяльності цих двох діячів олімпізм як філософська концепція був формалізований МОК у положеннях Олімпійської хартії. Відтак саме МОК, заснований 23 червня 1894 року, є провідним агентом у просуванні цінностей олімпізму на світовому рівні. Це завдання реалізується через проведення Олімпійських ігор та ініціювання різноманітних міжнародних програм, через які МОК активно сприяє поширенню спорту, культури та освіти, а також утвердженню базових соціальних цінностей. Ця діяльність є невід’ємною частиною олімпійського руху, що сприяє налагодженню й підтримці міжкультурного діалогу та взаєморозуміння попри культурні та політичні розбіжності. Яскравим прикладом є одна із ключових ініціатив МОКу – «Олімпійська солідарність» (Olympic Solidarity) – проекту, що надає фінансову та технічну підтримку Національним олімпійським комітетам, особливо у країнах, що розвиваються, з метою розвитку спорту та підготовки спортсменів до участі в Олімпійських іграх, поширенню фундаментальних принципів та цінностей олімпізму й спорту [9]. Крім того, МОК заснував Олімпійський фонд біженців (Olympic Refugee Foundation) – благодійну організацію, що використовує спорт як інструмент для підтримки та захисту молодих біженців і переміщених осіб у всьому світі, наприклад, через таку програму, як Sport Coach+ (Данія, Болгарія, Молдова, Польща, Румунія та ін.) [10]. Важливим напрямком є також освітня та соціальна діяльність. Зокрема, проект «Юні послы» (Young Ambassadors), що реалізується за підтримки Комісія з олімпійської культури та спадщини Європейських олімпійських комітетів, спрямований на залучення молодих спортсменів до просування олімпійських цінностей та культури через участь в освітніх та громадських проектах [6]. Також МОК підтримує молодіжний та масовий спорт, передовсім такі проекти, як Міжнародна федерація університетського спорту (FISU) та «Спорт для всіх» (Sport for All), і тим самим сприяє популяризації фізичної активності серед студентів та широкої громадськості незалежно від віку, статі чи рівня фізичної підготовки без дискримінації. Крім того, МОК відіграє провідну роль у боротьбі з неетичними явищами у спорті, зокрема допінгом та маніпуляціями результатами змагань. Яскравим прикладом такої діяльності є заснування та підтримка Всесвітнього антидопінгового агентства (ВАДА), співпраця з міжнародними організаціями, такими як «Право на гру» (Right to Play) та «Покоління за мир» (Generations For Peace), підтримка ініціатив, спрямованих на впровадження позитивних змін у різних соціальних сферах [7; 8; 11].

Аналіз генези ідей олімпізму дозволяє нам виокремити його педагогічний потенціал, що базується на трьох основних цінностях: досконалості, солідарності, повазі [2; 4]. Розглянемо їх більш детально.

1. Досконалість (Excellence) – стимулює особистісний розвиток та самовдосконалення людини, заохочує ставити високі цілі й наполегливо працювати для їх досягнення.

2. Солідарність (Friendship) – означає взаєморозуміння, повагу, підтримку, допомогу, рівність, співчуття, що сприяють налагодженню дружніх стосунків у колективі і подоланню соціальних чи культурних бар'єрів.

3. Повага (Respect) – вимагає етичності та чесності, справедливості, рівності прав, поваги до індивідуальних особливостей інших людей, що в умовах змагальної діяльності передбачає дотримання правил чесної гри, шанобливого ставлення до суперників, рішень суддів і довілля.

Таким чином проведене дослідження підтвердило, що філософія олімпізму має глибокі історичні корені, що сягають античних часів, і демонструє значний педагогічний потенціал. Аналіз генези олімпійських ідей показує їх еволюцію від давньогрецьких ідеалів гармонії тіла і духу до сучасної комплексної системи цінностей.

Дослідження виявило, що виховні засади олімпізму базуються на трьох ключових елементах – досконалості (Excellence), солідарності (Friendship) та повазі (Respect), що становлять основу для особистісного зростання, розвитку взаєморозуміння, встановлення етичних стандартів у спортивній та соціальній сферах. Діяльність Міжнародного олімпійського комітету, інституціоналізація олімпізму в Олімпійській хартії та реалізація численних міжнародних програм і проєктів слугують яскравим прикладом практичного втілення педагогічного потенціалу олімпійської філософії. Боротьба з неетичними явищами та підтримка освітніх проєктів підкреслюють, що олімпізм є не лише спортивним, але й потужним соціально-педагогічним інструментом, що залишається актуальним і значущим в сучасних умовах зміни освітньої парадигми.

### Список використаних джерел

1. Даниско О. В. Проблема всебічного розвитку особистості в педагогічній спадщині О. Бутовського. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 4 (22). С. 10–17.

2. Гаврилюк О. В. Спорт і дипломатія у пошуках спільного. *Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та молодих учених Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»*, Вип. 1. Рівне: О. Зень, 2024. С. 219–223.

3. Томенко О. А. *Виховання школярів на основі цінностей олімпізму* : метод. рек. / О.А. Томенко; МОН України, СумДПУ. Суми : Видавництво СумДПУ, 2009. 36 с.
4. Щербашин Я. Олімпійська освіта та процес виховання дітей і молоді. *Молода спортивна наука України*. 2009. Т.1. С. 335-339.
5. Siljak V., Djurovic D. Historical Development of the Olympic Movement. *Sport Mont*. 2017. № 15 (3). P. 43–46. DOI: 10.26773/smj.2017.10.008.
6. Young Ambassadors. URL: <https://www.sport.wales/content-vault/young-ambassadors/>
7. FISU. Education. <https://www.fisu.net/education/>
8. Sports for All. URL: <https://www.csit.sport/sports/sport-for-all>
9. Olympic Solidarity. URL: <https://www.olympics.com/ioc/olympic-solidarity>
10. We believe in a society where everyone belongs, through sport. URL: <https://www.olympics.com/en/olympic-refuge-foundation/>
11. Olympism and the Olympic Movement. URL: <https://surl.lu/meprlc>
12. Olympism. URL: <https://olympians.org/woa/olympism/#:~:text=The%20aim%20of%20Olympism%20is,universal%20human%20right%20and%20we>

**Лариса СЕМЕНОВСЬКА,  
Роман ДЕЛІЯ**

## **СТРАТЕГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ**

Проектування освітнього середовища являє собою цілеспрямовану діяльність, спрямовану на розвиток, трансформацію та вдосконалення сучасних освітніх систем, а також на ефективне вирішення існуючих у них протиріч. У контексті сучасної фахової передвищої освіти це завдання набуває стратегічного значення, оскільки освітнє середовище є ключовою умовою для формування професійної компетентності здобувачів. Актуальність цієї проблеми зумовлена вимогами інтеграції до європейського освітнього простору та динамікою ринку праці, що вимагає переходу від стихійного формування до цілеспрямованого, науково обґрунтованого конструювання простору. Таке середовище має забезпечувати не лише передачу знань, а й розвиток практичних навичок, соціальної адаптації та творчого потенціалу майбутнього фахівця. Ключовим викликом є потреба у створенні дуально-орієнтованого середовища, яке ефективно поєднує теоретичну підготовку в аудиторіях з практичною діяльністю на виробництві. Непроєктоване або застаріле освітнє середовище гальмує інноваційні процеси, обмежує впровадження